

Nr 15

Konstitutionsutskottets betänkande i anledning av motion om förstärkt anonymitetsskydd vid anmälan om barnmisshandel.

I detta betänkande behandlas motionen 1972:796 av herr Romanus (fp) och fru Söder (c).

Hemställan avser: "att riksdagen uttalar att förslag i fråga om förstärkt anonymitetsskydd för den som anmäler misstanke om barnmisshandel bör framläggas snarast".

Frågans behandling 1971

Under höstsessionen 1971 behandlade riksdagen motionen 1971:553 av fru Söder m. fl. (c), där hemställan avsåg sådan ändring av 14 och 39 §§ sekretesslagen att person som anmäler eller lämnar upplysning om barnmisshandel till barnavårdsnämnd garanteras att hans identitet aldrig utlämnas om han inte själv lämnar sitt samtycke därtill. I sitt betänkande i ärendet (KU 1971:61) redogjorde utskottet i reciten bl. a. för gällande ordning på området. Vidare återgavs ett JO-uttalande 1970 om sekretessskydd för anmälare i barnavårdsärende. Därjämte lämnades uppgifter om avslutat och pågående utredningsarbete i aktuellt hänseende ävensom om en interpellationsdebatt vårsessionen 1971 angående åtgärder för att förhindra barnmisshandel. I nu nämnda delar hänvisas till betänkandet.

I sitt yttrande anförde utskottet enhälligt följande:

Under de senaste åren har uppmärksamheten alltmera riktats på det problem som barnmisshandeln utgör. Enighet råder om att åtgärder måste övervägas i skilda avseenden i syfte att bereda barnen ökat skydd mot övergrepp från föräldrar och andra vårdare. Förevarande motion tar upp ett av problemen i detta sammanhang, nämligen frågan om sekretessskydd för den som gör anmälan till barnavårdsnämnd om barnmisshandel eller eljest lämnar upplysningar i sådant ärende.

Gällande bestämmelser i sekretesslagen ger barnavårdsnämnd möjlighet att vägra part att ta del av handling som visar vem som gjort anmälan eller eljest lämnat upplysningar i ärende rörande barnavård eller ungdomsvård. Härför krävs dock att det föreligger grundad anledning att anta att den anmälde skall missbruka kännedom om anmälaren eller den som lämnat upplysningar till skada för denne eller annan person. Det finns således inte någon ovillkorlig rätt för anmälare eller upplysningsgivare till sekretessskydd. Som JO påpekat i ett år 1970 avgjort ärende har barnavårdsnämnd inte heller rätt att utan föregående prövning av sekretessfrågan lämna ut namnet på sådan person. JO framhöll därvid att denna prövning skall ske oberoende av om vederbörande särskilt påkallat sekretessskydd eller inte.

Den reglering av sekretessfrågan som föreligger genom de nuvarande bestämmelserna i sekretesslagen grundar sig på en avvägning mellan två

intressen. Ett effektivt förverkligande av samhällets barnavård förutsätter att enskilda utan risk för skada skall kunna lämna upplysningar som behövs som underlag för beslut om omhändertagande. Å andra sidan är principen om parts rätt till insyn i allt material som kan ha betydelse i hans ärende utomordentligt väsentlig ur rättssäkerhetssynpunkt. Olika meningar kan givetvis råda om den avvägning som i detta fall gjorts mellan de båda berörda intressena är den bästa.

Hela den svenska sekretesslagstiftningen är för närvarande föremål för översyn genom den 1969 tillkallade offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén. Denna kommitté har också efter direktivens meddelande fått särskilt uppdrag att överväga frågan om anmälares anonymitetsskydd. Den av motionärerna aktualiserade frågan är sålunda redan föremål för särskilt övervägande inom ramen för den pågående prövningen av de allmänna principerna på sekretessområdet. Utskottet är inte berett att tillstyrka att frågan utbryts ur detta sammanhang, som enligt utskottets mening ger garantier för att den får den allsidiga prövning dess vikt påkallar. Med hänsyn härtill bör den förevarande motionen inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

I enlighet med utskottets hemställan avslog riksdagen motionen.

Frågesvar 1972

Den 26 januari i år besvarade chefen för justitiedepartementet, statsrådet Geijer, en fråga (nr 19) av herr Romanus (fp) till statsrådet Odhnoff om hon ansåg det tillfredsställande att frågan om förstärkt anonymitetsskydd för den som anmäler misstanke om barnmisshandel inte väntas bli löst förrän tidigast 1975. I svaret erinrade statsrådet Geijer om de gällande sekretessbestämmelserna och om det pågående arbetet inom offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén. Vidare anförde statsrådet Geijer följande:

I kommitténs uppdrag ligger att ta upp anmälares anonymitetsskydd till behandling. På kommittén ligger alltså att överväga om ändring behövs i de nuvarande bestämmelserna om bl. a. skydd för anmälare till barnavårdsnämnd och om den intresseavvägning som de nuvarande reglerna ger uttryck för är riktig.

Riksdagen har så sent som den 17 november 1971 haft frågan om skyddet för anmälare till barnavårdsnämnd uppe till behandling. Riksdagen ansåg då att frågan inte bör brytas ut ur det pågående utredningsarbetet. Det finns inte någon anledning att nu frångå denna bedömning. När offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén kommer att vara klar med arbetet i den del som rör bl. a. den aktuella frågan kan inte anges nu.

Motionen

I motionen erinras om att det vid kammarbehandlingen höstsessionen 1971 av utskottets betänkande KU 1971:61 av samtliga talare framhölls att det var angeläget med en skyndsam lösning av frågan om förstärkt anonymitetsskydd för den som anmäler misstanke om barnmisshandel. Det sägs vidare att uppgifter av ordföranden och sekreteraren i offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén ger vid handen att

utredningen inte torde komma att lämna något förslag i frågan förrän tidigast 1975. Motionärerna anser att arbetet på ett förstärkt anonymitetsskydd måste påskyndas antingen genom en utbrytning av frågan från kommittén eller genom att utredningens sekretariat förstärks, så att frågan kan behandlas parallellt med det övriga arbetet inom utredningen.

Utskottet

Under höstsessionen förra året behandlade riksdagen en motion om förstärkt sekretesskydd vid anmälan om barnmisshandel. I sitt betänkande i ärendet konstaterade utskottet att hela den svenska sekretesslagstiftningen var föremål för översyn av offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén. I kommitténs uppdrag låg också att överväga frågan om anmälares sekretesskydd. Utskottet var inte berett att tillstyrka att den av motionärerna aktualiserade frågan skulle utbrytas ur detta sammanhang, som enligt utskottets mening gav garantier för att den fick den allsidiga prövning dess vikt påkallade. Med hänsyn härtill ansåg utskottet att den då behandlade motionen inte borde föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Riksdagen följde utskottet och avslog motionen.

I förevarande motion begärs ett uttalande från riksdagens sida att frågan om förstärkt anonymitetsskydd vid anmälan om barnmisshandel bör behandlas skyndsamt. Utskottet anser i likhet med motionärerna att det är angeläget att frågan om anmälares sekretesskydd upptas till övervägande så skyndsamt som omständigheterna medger. I den mån så erfordras och kan ske bör enligt utskottets mening till undvikande av onödig tidsutdräkt vidtas särskilda åtgärder för frågans beredande. Utskottet anser sig kunna förutsätta att detta kommer att iakttagas utan att något initiativ från riksdagens sida skall behöva tagas.

På grund av vad sålunda anförts hemställer utskottet

att riksdagen förklarar motionen 1972:796 besvarad med vad utskottet anför.

Stockholm den 21 mars 1972

På konstitutionsutskottets vägnar

GUNNAR LARSSON

Närvarande: herrar Larsson i Luttra (c), Adamsson (s), Henningsson (s), Hernelius (m), fru Thunvall (s), herrar Boo (c), Johansson i Trollhättan (s), Mossberg (s), Pettersson i Örebro (c), Andersson, Sten, i Stockholm (s), Bergqvist (s), Karlsson i Malung (s), Norrby i Åkersberga (fp), Schött (m) och Molin (fp).

